

॥ ३८ ॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ ६१ ॥ ६२ ॥ ६३ ॥

ततो गजाः समशताश्चापपाणिभिरास्थिताः ॥ पञ्चचाश्वसहस्राणिसहदेवश्चर्यवान् ॥ ३८ ॥ पादाताश्च त्रिसाहस्राद्रौपदेयाश्च सर्वशः ॥ रणेत्यभ्यद्रवंस्ते तु शकुनियुद्धदुर्मदं ॥ ३९ ॥ ततस्तु सौबलो राजन् अतिक्रम्य पाण्डवान् ॥ जघान पृष्ठतः सेनां जयगृद्धः प्रतापवान् ॥ ४० ॥ अश्वारोहास्तु संख्याः पाण्डवानां तरस्विनां ॥ प्राविशन्मौबलानीकमभ्यतिक्रम्य तान् रथान् ॥ ४१ ॥ ते तत्र सादिनः शूराः सौबलस्य महद्वलं ॥ रणमध्ये व्यतिष्ठन्त शरवर्षैरवाकिरन् ॥ ४२ ॥ तदुद्यतगदाप्रासमकापुरुषसेवितं ॥ प्रावर्तन्त महद्युद्धं राजन्दुर्मन्त्रिते तव ॥ ४३ ॥ उपारमन्त ज्याशब्दाः प्रेक्षकारथिनो भवन् ॥ न हि स्वेषां परेषां वा विशेषः प्रत्यदृश्यत ॥ ४४ ॥ शूरबाहुविस्तृष्टनां शक्तीनां भरतर्षभ ॥ ज्योतिषामिव संपातमपश्यन्कुरुपाण्डवाः ॥ ४५ ॥ ऋष्टिभिर्विमलाभिश्च तत्र तत्र विशांपते ॥ संपतन्ती भिराकाशमाकृतं बद्धशोभत ॥ ४६ ॥ प्रासानां पतन्ताराजन् ह्यपमासीत्समन्ततः ॥ शलभानामिवाकाशे तदा भरतसत्तम ॥ ४७ ॥ रुधिरोक्षितसर्वांगा विप्रविद्धैर्नियन्तृभिः ॥ हयाः परिपतन्ति स्म शतोथसहस्रशः ॥ ४८ ॥ अन्योन्यं परिपिष्टाश्च समासाघपरस्परं ॥ आविक्षताः स्मदृश्यन्ते वमन्तोरुधिरं मुखैः ॥ ४९ ॥ ततो भवत्तमो घोरं सैन्येन रजसा द्यते ॥ तानपाक्रमतो द्राक्षन्तस्माद्देशादरिन्दम ॥ ५० ॥ अश्वान् राजन्मनुष्यांश्च रजसा संवृते सति ॥ भूमौ निपतिताश्चान्ये वमन्तोरुधिरं बहु ॥ ५१ ॥ केशाः केशिमालग्रानशे कुश्वेष्टितु नराः ॥ अन्योन्यमश्वपृष्ठेभ्यो विकर्षन्तो महाबलाः ॥ ५२ ॥ मल्लाइव समासाघनिजघ्नुरितरेतरं ॥ अश्वैश्च व्यपकृष्यन्त बहवो त्रगताः सवः ॥ ५३ ॥ भूमौ निपतिताश्चान्ये बहवो विजयैषिणः ॥ तत्र तत्र व्यदृश्यन्त पुरुषाः शूरमानिनः ॥ ५४ ॥ रक्तोक्षितैश्चिन्नभुजैरवरुष्टशिरोरुहैः ॥ व्यदृश्यन्त महीकीर्णां शतोथसहस्रशः ॥ ५५ ॥ दूरं न शक्यन्त तत्रासीद्गुप्तं मध्येन केनचित् ॥ साश्वारोहैर्हतैरश्वैराद्यते वसुधा तले ॥ ५६ ॥ रुधिरोक्षितसन्नाहैरात्त शस्त्रैरुदायुधैः ॥ नानाप्रहरणैर्घोरैः परस्परवधैषिभिः ॥ ५७ ॥ सुसन्निकृष्टैः संग्रामेहतभूयिष्ठसैनिकैः ॥ समुहूर्तन्त तोयुध्वासौबलो यविष्ठापते ॥ ५८ ॥ षट्साहस्रहयैः शिष्टैरपायान्छकुनिस्ततः ॥ तथैव पाण्डवानीकरुधिरण समुक्षितं ॥ ५९ ॥ षट्साहस्रहयैः शिष्टैरपायान्छन्त वाहनं ॥ अश्वारोहाश्च पाण्डूनामब्रुवन् रुधिरोक्षिताः ॥ ६० ॥ सुसन्निकृष्टैः संग्रामेभूयिष्ठैस्तु कर्ज्जीविताः ॥ न हि शक्यन्तैर्योद्धुक्कुत एव महागजैः ॥ ६१ ॥ रथानेव रथायां तु कुजराः कुजरानपि ॥ प्रतियातो हि शकुनिः स्वमनीकमवस्थितः ॥ ६२ ॥ न पुनः सौबलो राजायुद्धमभ्यागमिष्यति ॥ ततस्तु द्रौपदेयाश्च ते च मत्ता महाद्विपाः ॥ ६३ ॥